

Projektuesi
AD-STAR

RELACIONI TEKNIK

OBJEKTI:

«RESTAURIMI I LAPIDARIT “USHTARI I PANJOHUR” PËRMET»

RELACION

“Restaurim i Lapidarit “Ushtari i Panjohur” Përmet”

Përshkrim i përgjithshëm i objektit

Lapidari “Ushtari i Panjohur” ndodhet në qendër të qytetit të Përmetit, pranë sheshit kryesor dhe në afërsi të lumit Vjosë, duke shërbyer si një pikë referimi e rëndësishme urbane dhe historike. I ndërtuar gjatë viteve 1968-1969, ky monument është një shembull karakteristik i arkitekturës monumentale të periudhës socialiste në Shqipëri, me tipare të realizmit socialist në dizajn dhe strukturë.

Monumenti përbëhet nga një skulpturë qendrore, e realizuar në bronz, e cila paraqet figurën e një Ushtari në një pozë stoike dhe solemne, me pushkë në dorë, simbol i qëndresës dhe heroizmit. Statuja është e vendosur mbi një pedestal drejtkëndor, që e ngre figurën në një nivel dominues në hapësirën përreth. Pas tij ngrihet një obelisk ku në majë të tij është pozicionuar basorelievi i stemës me shqiponjën me 2 krerë. Sipërfaqja ballore e pedestalit mbart mbishkrimin me shkronja bronzi dhe datën historike të Kongresit të Përmetit që përbën një ngjarje të rëndësishme në historinë e Luftës Nacionalçlirimtare.

Stili arkitekturor i lapidarit ndjek parimet e realizmit socialist, me një kompozim të thjeshtë, por të fuqishëm, ku linjat e pastra dhe format gjeometrike theksojnë monumentalitetin dhe forcën simbolike. Statuja vetë është punuar me detaje të kontrolluara, duke shmangur zbukurimet e tepërta për të përcjellë një ndjenjë force dhe qëndrueshmërie. Materialet e përdorura, si guri vendas, mermeri dhe bronzi, janë zgjedhur për qëndrueshmërinë ndaj kushteve atmosferike dhe për të krijuar një kontrast vizual mes pedestalit masiv dhe figurës së bronzit. Baza e monumentit është e rrethuar nga një shesh i shtruar me pllaka guri, mermeri, që shërben si hapësirë për ceremoni dhe vizitorë.

Pozicionimi i lapidarit në krah të sheshit qendror të Përmetit, dhe në hyrje të lulishtes së qytetit, është projektuar për të maksimizuar dukshmërinë dhe ndikimin estetik në peisazhin urban. Orientimi i tij respekton linjat e hapësirës publike, duke krijuar një bosht vizual që lidhet me ndërtesat dhe rrugët përreth. Ndriçimi natyror i zonës, i favorshëm për shkak të pozicionit të hapur, nxjerr në pah detajet e skulpturës dhe materialet e monumentit.

Ky lapidar, si një element i trashëgimisë kulturore dhe arkitekture të Përmetit, është në gjendje të mirë strukturore, por kërkon ndërhyrje për mirëmbajtje dhe restaurim për të ruajtur integritetin e materialeve dhe pamjen origjinale.

Nevoja për Ndërhyrje Rehabilituese në Lapidarin “Ushtari i Panjohur”

Megjithëse struktura bazë e lapidarit është e qëndrueshme dhe ruhet mirë në aspektin arkitekturor, vërehet një degradim gradual i materialeve të përdorura, i cili kërkon ndërhyrje të menjëhershme rehabilituese për të parandaluar dëmtime të mëtejshme dhe për të garantuar sigurinë publike. Këto ndërhyrje janë të domosdoshme për të ruajtur integritetin strukturor dhe estetikën origjinale të monumentit, duke u bazuar në parimet e konservimit të trashëgimisë arkitekture.

Një nga problemet kryesore është degradimi i veshjes së jashtme të sheshit, pedestalit dhe obeliskut, i cili është i mbuluar me pllaka mermeri. Këto pllaka kanë filluar të shkëputen nga baza për shkak të faktorëve ambientale si lagështia, ndryshimet termike dhe ekspozimi i vazhdueshëm ndaj kushteve atmosferike. Ky proces degradimi ka krijuar çarje dhe zhvendosje të pllakave, duke formuar fragmente të lirshme që mund të bien, çka përbën një rrezik të drejtpërdrejtë për qytetarët dhe vizitorët që frekuentojnë sheshin qendror. Një pjesë e pllakave të mermerit që veshin pjesën vertikale të obeliskut janë aktualisht të rëna. Për të adresuar këtë problem, nevoja për rehabilitim përfshin heqjen me kujdes në mënyrë manuale të pllakave, pastrimin dhe nivelimin e sipërfaqeve, si dhe zëvendësimin e pllakave të humbura me mermer të ngjashëm në cilësi dhe ngjyrë, për të ruajtur uniformitetin e sipërfaqes. Kjo ndërhyrje do të sigurojë jo vetëm stabilitetin strukturor, por edhe mbrojtjen nga erozioni i mëtejshëm, duke zgjatur jetëgjatësinë e pedestalit si element bazë i kompozimit arkitekturor.

Gjithashtu, skulptura qendrore e bronzit, e cila përfaqëson figurën e Ushtarit, tregon shenja të qarta korrozioni në sipërfaqe, të shkaktuara nga oksidimi natyror i metalit në kontakt me ajrin, reshjet dhe ndotësit urbanë. Korrozioni

manifestohet në formën e njollave të gjelbra dhe të zeza (patina oksiduese), si dhe disa çarjeve të vogla, duke ndikuar në pamjen estetike dhe integritetin artistik të statujës.

Për të trajtuar këtë, kërkohet një proces pastrimi profesional duke përdorur metoda kimike të buta dhe mekanike, si larje me solucion neutral dhe aplikim të shtresave mbrojtëse (si dyll dhe llaqe speciale për bronz), pa dëmtuar formën origjinale. Ky restaurim do të rikthejë shkëlqimin dhe detajet e dizajnit, duke ruajtur linjat e forta dhe simbolikën e skulpturës si element dominues i monumentit.

Ndërhyrjet rehabilituese duhet të kryhen nga specialistë të fushës së konservimit arkitekturor dhe artistik, duke respektuar standardet ndërkombëtare për ruajtjen e monumenteve historike. Prioriteti kryesor është eliminimi i rreziqeve të menjëhershme dhe ruajtja e vlerës kulturore të lapidarit në kontekstin urban të Përmetit. Kjo do të kontribuojë në vazhdimësinë e monumentit si një pikë referimi arkitekture, artistike dhe si një hapësirë publike e sigurt.

Ndërhyrjet e Propozuara për Rehabilitimin e Lapidarit “Ushtari i Panjohur”

Ndërhyrjet rehabilituese do të fokusohen ekskluzivisht në restaurimin e shtresave të jashtme dhe sipërfaqeve të amortizuara, pa prekur strukturën bazë të monumentit, duke ruajtur integritetin arkitekturor dhe artistik të tij. Prosesi do të ndjekë një qasje sistematike: fillimisht zhveshja dhe pastrimi i elementeve ekzistuese të dëmtuara, pastaj aplikimi i shtresave të reja me materiale cilësore për të rikthyer qëndrueshmërinë dhe pamjen origjinale. Kjo do të sigurojë eliminimin e rreziqeve për sigurinë publike, si shkëputja e pllakave, dhe do të zgjasë jetëgjatësinë e monumentit.

Faza e Zhveshjes dhe Pastrimit

Prishja e veshjes ekzistuese të fasadave dhe pastrimi nga suvatimi ekzistues:

- Sipërfaqet vertikale të sheshit, pedestalit dhe obeliskut do të zhvishen nga shtresat e vjetra të mermerit të dëmtuar, duke hequr si fillim me kujdes çdo material të lirshëm që mund të krijojë rrezik. Suvatimi ekzistues, i cili ka humbur cilësitë e materialit për shkak të lagështisë dhe kohës, do të pastrohet plotësisht me mjete mekanike të buta për të shmangur dëmtimin e bazës strukturore.

Prishja e shtresës së sipërme të veshjes me gur në pjesët horizontale të objektit:

- Në zonat horizontale të sheshit, pedestalit dhe obeliskut, shtresa e sipërme e mermerit do të hiqet me kujdes, duke identifikuar dhe eliminuar pjesët e çeduar ose pjesët ku ka çarje.

Heqja e elementëve anësore dhe bazamakëve ekzistues të shkallëve:

- Hyrja në sheshin e monumentit mundësohet nga shkallët e pozicionuara në pjesën e përparme dhe në pjesën e pasme. Elementët e shkallëve dhe bazamakët e vjetër do të hiqen, për të lejuar një nivelim dhe veshje të re me të njëjtat materiale me të cilat do të shtrohen edhe pjesët e tjera vertikale dhe horizontale të monumentit.

Prishja e shtresës së betonit ekzistues të sheshit të objektit:

- Shtresa ekzistuese e betonit në sheshin përreth do të priset për shkak se në gjendjen ekzistuese vihen re deformime, çedime dhe çarje. Në këtë mënyrë krijohet një bazë e pastër për shtresat e reja, pa ndikuar në themelet e monumentit.

Kjo fazë do të kryhet duke përdorur pajisje manuale dhe mekanike të kontrolluara, me masa sigurie për të mbrojtur skulpturën qendrore të bronzit, strukturën e monumentit si dhe për të minimizuar pluhurin ose mbetjet në hapësirën publike.

Faza e Aplikimit të Shtresave të Reja

Pas zhveshjes, do të aplikohen shtresat e reja me materiale të përshtatshme për kushtet klimatike të zonës, duke ndjekur standarde teknike për rezistencë dhe estetikë.

Shtresë zhavorri 10 cm për sheshin:

- Si bazë stabilizuese, do të vendoset një shtresë zhavorri me trashësi 10 cm, e cila do të sigurojë drenazh të mirë dhe do të parandalojë akumulimin e ujit në sipërfaqe.

Beton C12/15 me zgare hekuri për sheshin:

- Mbi zhavorr do të derdhet beton i klasës C12/15, i përforcuar me zgare hekuri për të rritur rezistencën ndaj ngarkesave dhe ndryshimeve termike, duke krijuar një sipërfaqe të fortë dhe të rrafshët.

Kollë ose adeziv për shtrimin me pllaka mermeri të sheshit:

- Për ngjitjen e pllakave, do të përdoret kollë ose adeziv special rezistent ndaj ujit dhe ngricave, duke garantuar fiksion rezistent dhe të qëndrueshëm.

Pllaka mermer $t = 3$ cm për veshjen e sheshit:

- Sipërfaqja horizontale do të vishet me pllaka mermeri me trashësi 3 cm, të zgjedhura për ngjyrën dhe teksturën e ngjashme me origjinalin, duke rikthyer një pamje uniforme dhe të qëndrueshme.

Suva 2 cm për nivelimin dhe rrafshimin e sipërfaqeve vertikale:

- Sipërfaqet vertikale do të nivelohen me një shtresë suve 2 cm, e cila do të sigurojë një bazë të lëmuar dhe të rrafshët për veshjen e re.

Adeziv (kollë) për veshjen me pllaka mermeri të sipërfaqeve vertikale:

- Adezivi do të aplikohet për të fiksuar pllakat, duke përdorur produkte me veti anti-lagështie për të parandaluar shkëputjet e ardhshme.

Mermer $t = 3$ cm për veshjen e sipërfaqeve vertikale:

- Fasadat do të vishen me mermer me trashësi 3 cm, duke ruajtur dizajnin gjeometrik dhe linjat e pastra të stilit të përdorur.

Në përfundim të ndërhyrjeve, struktura bazë e lapidarit nuk do të preket, duke u kufizuar vetëm në zhveshjen e shtresave të amortizuara në sipërfaqet vertikale dhe horizontale, dhe ribërjen e tyre nga e para. Ky proces do të shoqërohet me pastrimin e skulpturës së bronzit nga korrozioni, siç është përshkruar më herët, për të arritur një restaurim të plotë. Ndërhyrjet do të monitorohen nga specialistë për të respektuar vlerën historike dhe arkitekturore të monumentit, duke rikthyer atë në një gjendje optimale për përdorim publik.

Funksioni Shtesë i Monumentit dhe Ndërhyrjet Plotësuese

Përveç vlerës së tij si element arkitekturor dhe historik, lapidari "Ushtari i Panjohur" shërben edhe si një hapësirë publike multifunktionale në qendër të Përmetit. Sheshi rrethues i monumentit përdoret rregullisht për organizimin e evenimenteve të ndryshme kulturore, artistike dhe sociale, duke u shndërruar në një skenë natyrale ku performojnë artistë, grupe muzikore ose ansamble folklorike. Ky funksion shtesë e bën monumentin një pikë qendrore të jetës komunitare, duke integruar trashëgiminë historike me aktivitetet bashkëkohore dhe duke promovuar identitetin lokal të Përmetit si "Qyteti i Trëndafilave".

Për të mbështetur këto përdorime dhe për të përmirësuar komoditetin e vizitorëve dhe pjesëmarrësve në evenimente, ndërhyrjet rehabilituese do të përfshijnë elemente plotësuese që respektojnë stilin arkitekturor të monumentit. Në pjesën anësore të sheshit dhe në pjesën e pasme të tij, do të vendosen stola monolit betoni me teksturë terrazzo, të dizenuara për të kombinuar harmonikisht me veshjen e mermerit të pedestalit dhe sipërfaqeve të tjera. Këto stola do të ofrojnë vende ulëse për spektatorët gjatë performancave, duke krijuar një zonë relaksuese dhe funksionale. Mes stolave do të vendosen vazo betoni po ashtu me teksturë terrazzo, të cilat do të shërbejnë si elemente dekorative

dhe do të mbillen me trëndafila – lule karakteristike të Përmetit, që i kanë dhënë dhe emrin qytetit “Qytet i Trëndafilave”.

Kjo zgjedhje e materialeve dhe dizajnit siguron një integrim vizual duke ruajtur thjeshtësinë gjeometrike të stilit të realizmit socialist të cilit i përket kjo vepër, dhe duke shtuar një dimension natyror në hapësirën urbane.

Ndërhyrje të tjera të rëndësishme përfshijnë instalimin e një sistemi ndriçimi modern, i cili do të përdorë teknologji LED për efikasitet energjetik dhe jetëgjatësi. Ndriçimi do të përbëhet nga, shirita LED, spote dhe prozhektorë të vendosur rreth monumentit, duke mundësuar ndriçimin e veprës artistike (veçanërisht skulpturës së bronzit të Ushtarit dhe stemës së obeliskut) për ta nxjerrë më shumë në pah gjatë natës dhe për të theksuar detajet arkitekturore. Gjithashtu, ky sistem do të ndriçojë të gjithë sheshin e monumentit gjatë aktiviteteve kulturore, koncerteve ose evenimenteve të tjera, duke krijuar një ambient tërheqës për pjesëmarrësit. Pozicionimi i ndriçuesve do të jetë i tillë që të shmangë ndotjen e dritës dhe të integrohet natyrshëm me strukturën ekzistuese, duke respektuar parimet e dizajnit urban dhe ruajtjes së trashëgimisë.

Këto ndërhyrje plotësuese, të integruara me restaurimin e shtresave të jashtme, do të transformojnë lapidarin jo vetëm në një monument kulturor historik, por edhe në një hapësirë publike të gjallë dhe të përshtatshme për komunitetin, duke e bërë atë një aset të qëndrueshëm dhe një pikë referuese për zhvillimin kulturor të Përmetit.

Një aspekt inovativ dhe simbolik që përfshihet në këtë projekt rehabilitim është transformimi i shtrimit të sheshit kryesor rreth lapidarit, duke e pasuruar atë me elemente të trashëgimisë kombëtare shqiptare. Aktualisht, sheshi është i shtruar me pllaka guri të çrregullt, të gjitha me të njëjtën ngjyrë uniforme, pa asnjë thyerje vizuale që të krijojë kontraste ose motive të veçanta, duke ruajtur një pamje të thjeshtë dhe monokromatike në harmoni me stilin arkitekturor socialist.

Në kuadër të rehabilitimit, do të realizohet një ndryshim estetik i menduar me kujdes, ku do të vendosen disa vija/rripa prej guri/mermeri me ngjyrë më të errët. Këto vija, të vendosura në një konfiguracion specifik, do të krijojnë (kur shikohen nga lart ose nga një distancë) imazhin simbolik të një shqiptarje me dy krerë, si ajo e flamurit kombëtar shqiptar, duke shtuar një notë kulturore patriotike në këtë monument. Ky dizajn nuk është vetëm një element dekorativ, por një integrim i trashëgimisë kulturore, pasi konfiguracioni dhe përdorimi i rripave me ngjyrë më të errët frymëzohet drejtpërdrejt nga qilimet tradicionale shqiptare dhe dekori i tyre karakteristik, ku motive gjeometrike dhe kontraste ngjyrash përdoren për të krijuar simbole historike dhe artistike.

Ky detaj i veçantë do të plotësojë funksionin multifunksional të sheshit si skenë për evenimente kulturore, duke e bërë ambientin më tërheqës vizualisht dhe duke forcuar lidhjen me identitetin lokal dhe kombëtar. Ndërthurja e motiveve tradicionale me elementet moderne të restaurimit, si ndriçimi LED dhe vendosja e stolave e vazove me trëndafila, do të krijojë një hapësirë të harmonizuar që respekton historinë e monumentit, ndërsa e përshtat atë me nevojat bashkëkohore të komunitetit në Përmet. Kjo qasje siguron që rehabilitimi jo vetëm të ruajë, por edhe të pasurojë vlerën arkitekturore dhe simbolike të lapidarit "Ushtari i Panjohur".

Gjendja ekzistuese e lapidarit ilustrohet me foto si më poshtë:

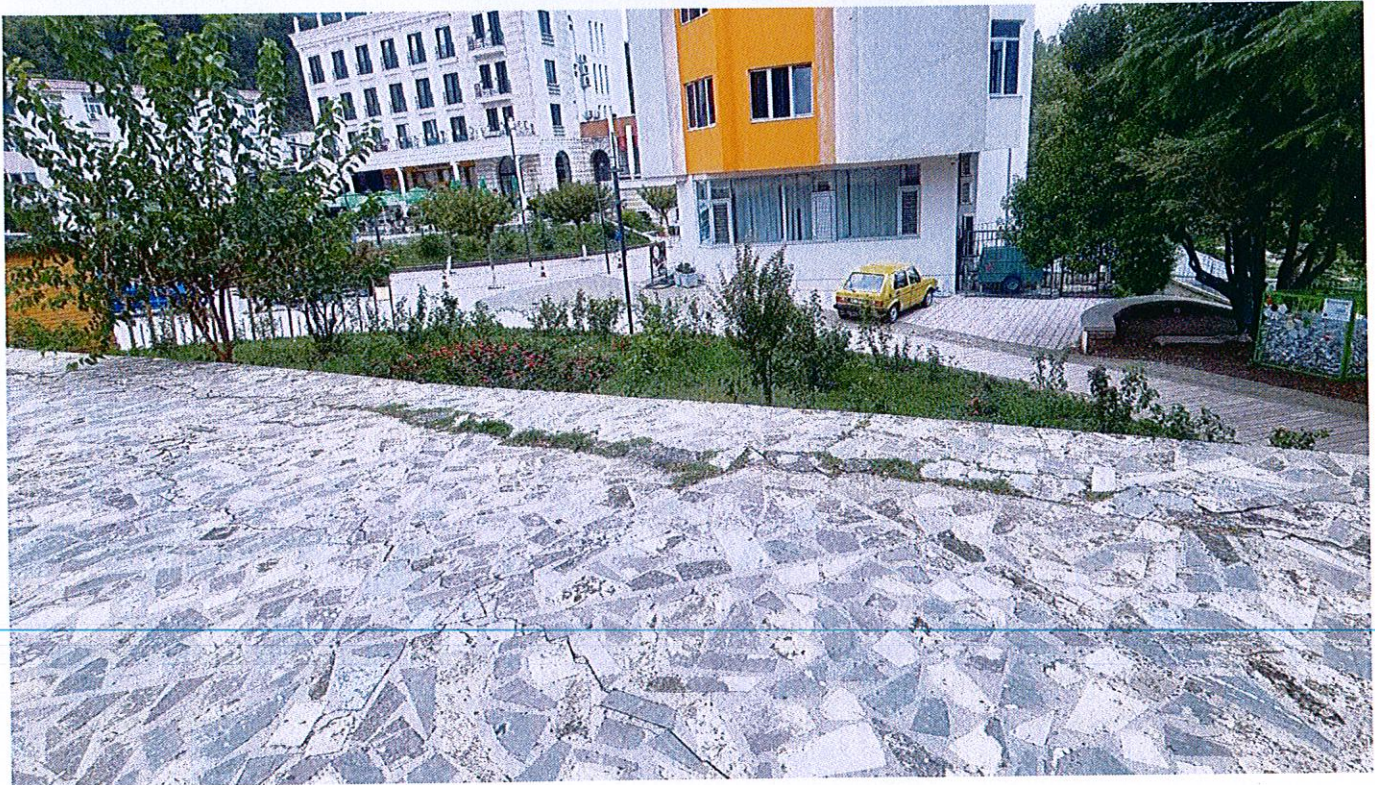

Hartoi :

Projektuesi
AD-STAR

